

Verantwoordingsdocument Rivus 2013

Regiegroep d.d. 31 januari 2014

Managementsamenvatting

Met het ondertekenen van de ambitieverklaring op 8 februari 2013 is Rivus van start gegaan. De volgende doelstellingen zijn vastgelegd:

- een besparingsdoelstelling van 5,0 miljoen euro per jaar (minder meer) vanaf 2020;
- het vergroten van de professionaliteit in het operationeel beheer van de afvalwaterketen;
- het laten afnemen van de kwetsbaarheid van de organisatie van het beheer van de afvalwaterketen;
- het realiseren van een duurzamere waterketen.

Vanaf februari is de samenwerking in de afvalwaterketen in een stroomversnelling gekomen. Het actieprogramma 2013 – 2015 is vastgesteld en de Rivus organisatie is neergezet. In de loop van 2013 hebben conform het actieprogramma 6 expertteams met veel enthousiasme gewerkt aan het voltooien van hun opdracht. De eerste producten zijn opgeleverd. Bijvoorbeeld nieuwe werkwijzen voor het verlengen van de levensduur van objecten. De verwachting is dat op dit belangrijke onderdeel zelfs meer dan de afgesproken besparingsambitie kan worden behaald. Ook voor de overige doelstellingen zijn de verwachtingen van de expertteams voor 2020 op veel onderdelen hoger dan bij aanvang van Rivus was ingeschat. De onafhankelijke landelijke Visitatiecommissie Bestuursakkoord Water heeft de samenwerking in de regio Salland in tweede instantie beoordeeld 'in het peloton'. De commissie spreekt hiermee het vertrouwen uit dat Rivus goed op weg is de afgesproken doelstellingen te halen.

Resumerend kan gesteld worden dat Rivus in zijn eerste jaar goed op koers ligt. De resultaten van het eerste jaar versterken het enthousiasme en vertrouwen en geven ons allen extra energie om ons volop te blijven inzetten voor de Rivus samenwerking!

1. Inleiding

Dit document is een verslag over 2013 van alle activiteiten die in RIVUS verband hebben plaatsgevonden. In feite is Rivus officieel van start gegaan gestart op 8 februari 2013. Toen is tijdens de bestuurlijke bijeenkomst 'Gezamenlijk Afvalwaterbeheer West-Overijssel' een **ambitieverklaring** ondertekend door alle betrokken gemeenten en het waterschap.

2. Werkzaamheden

Na de bestuurlijke bijeenkomst van 8 februari is de RIVUS samenwerking volop in gang gezet.

Er is een **plan van aanpak** opgesteld voor de komende 3 jaar om invulling te geven aan de doelstellingen.

Er is een **organisatiestructuur** neergezet: bestuurlijke bijeenkomst, stuurgroep, regiegroep, trojka, expertteams, afvalwaterteams. Taken en verantwoordelijkheden zijn vastgelegd.

De **stuurgroep** van RIVUS bestaat uit de wethouders van Deventer, Kampen, Zwartewaterland en een bestuurder van het waterschap. De stuurgroep heeft een aantal reguliere vergaderingen gehad op 7 juni en 13 november. Er zijn interne werkafspraken opgesteld. Op 16 oktober en 4 november 2013 hebben extra vergaderingen plaatsgevonden i.v.m. het voorlopige oordeel van de Visitatiecommissie. Er is op 14 november een reactie verstuurd naar de Visitatiecommissie.

In de **regiegroep** zitten de (programma)managers (of coördinatoren) van de betrokken organisaties. Reguliere vergaderingen van de Regiegroep hebben plaatsgevonden op 26 maart, 31 mei, 26 september en 12 november 2013. Er is een plan van aanpak voor RIVUS opgesteld en een organisatiestructuur neergezet. Taken en verantwoordelijkheden zijn vastgelegd. Via de Regiegroep leveren de partners de benodigde financiële middelen en mensuren. In 2013 is een behoorlijke stap gezet in de gewenste transitie van de rol van de regiegroep (meer management en minder inhoudelijk).

Voor de dagelijkse ambtelijke aansturing is een **'trojka'** benoemd: Hans Schepman, Mark Heideveld en Henk Drost, als programma - manager, - adviseur en - secretaris. Door de Trojka is voortvarend gewerkt aan het hele proces. De uren van Hans Schepman en Mark Heideveld zijn voor rekening van Rivus, die van Henk Drost zijn voor rekening van het waterschap. In het bijzonder de werkzaamheden n.a.v. de voorlopige beoordeling door de Visitatiecommissie hebben extra inzet en tijd gevraagd (die niet was geraamd).

Expertteams zijn aan het werk gegaan. Er wordt zoveel mogelijk projectmatig gewerkt zodat taken en verantwoordelijkheden duidelijk zijn. Door de Regiegroep zijn formats opgesteld voor de 'opdracht', het 'plan van aanpak' en de afronding van een product.

Expertteam Verlengen levensduur

In 2013 zijn opdrachten opgesteld voor 6 ET's en is de bemensing van deze teams geregeld. De teams hebben Plannen van aanpak opgesteld en zijn vervolgens aan het werk gegaan.

Het ging in 2013 om de volgende Expertteams : Renovatietechnieken; Verlengen levensduur; Dagelijks beheer, operationele kansen; Financiële systematiek; Communicatie; Systeemkennis afvalwaterketen.

Door de medewerkers van de Expertteams is hard gewerkt. In algemene zin is er veel enthousiasme en wordt het werk als zinvol ervaren. De eerste producten zijn opgeleverd.

Wel is als probleem naar voren gekomen dat in de meeste gevallen de planning conform het RIVUS Plan van Aanpak niet werd gehaald, als gevolg van te krap geplande urenramingen. Er zijn vervolgens stappen gezet om de werkwijze van de teams te verbeteren.

De producten van de expertteams worden vervolgens door **afvalwaterteams** opgepakt en tot uitvoering gebracht. Er zijn 3 afvalwaterteams: AWT Noord, AWT Zuid en AWT West. Deze teams zijn per 1 oktober 2013 operationeel geworden. De eerste berichten zijn heel positief. Het concreet samenwerken, regelmatig een dag met het team op dezelfde locatie, levert veel extra energie en resultaat. De teams hebben inmiddels een jaarplan voor 2014 opgesteld.

AWT Zuid

Er is een **personeelspool** opgesteld met alle mensen van gemeenten en waterschap die mogelijk nu en/of in de toekomst betrokken kunnen worden bij RIVUS. Op dit moment zo'n 90 mensen. In juni 2013 is een kennismakingsbijeenkomst georganiseerd voor de deelnemers van de personeelspool.

Per 1 september is de website www.rivus.net online. Via Extranet, op de Rivus website, zijn de belangrijkste documenten voor iedereen beschikbaar. Via dropbox.com wordt gelegenheid geboden aan de RIVUS deelnemers om documenten en informatie te delen.

Op de **bestuurlijke bijeenkomst** van 6 december 2013 zijn de voortgang van de Rivus activiteiten en de resultaten van 2013 aan de orde geweest. Ook was de voorlopige beoordeling door de Visitatiecommissie een belangrijk onderwerp.

3. Visitatiecommissie Bestuursakkoord Waterketen

Op 11 oktober 2013 heeft de Visitatiecommissie haar voorlopig oordeel gegeven over de samenwerking in regionale verbanden. Rivus is daarbij beoordeeld onder de achterblijvers. Naar aanleiding daarvan is een nieuwe argumentatie door Rivus opgesteld waarbij ook de samenwerkingsresultaten uit

het verleden zijn meegenomen. Deze reactie is op 14 november ingediend bij de Visitatiecommissie. Op 21 januari 2014 ontvingen wij van de Visitatiecommissie een bijgestelde beoordeling: Rivus zit in het peloton!

4. Rivus thermometer

In de Rivus ambitieverklaring van 8 februari zijn een aantal ambities/ doelstellingen geformuleerd. Om deze doelen te kunnen monitoren heeft een verkenning plaatsgevonden naar monitoringsinstrumenten bij andere regionale samenwerkingsverbanden (Rijn Oost) en bij de landelijke koepels. Deze instrumenten blijken er nog niet te zijn. Vervolgens is door ons zelf een concept Rivus thermometer opgesteld waarvan de methode van financiële verantwoording in de landelijke werkgroep monitoring BAW met instemming is ontvangen. In deze landelijke werkgroep wordt verder gewerkt aan de overige monitoringsonderdelen. We zijn daarbij volop betrokken en verwachten dat we medio 2014 een definitieve Rivus thermometer kunnen vaststellen.

5. Communicatie

In landelijk verband zijn tijdens meerdere bijeenkomsten presentaties over RIVUS gegeven (o.a. landelijk symposium Bestuursakkoord Water en landelijke bijeenkomst voor de trekkers van de 60 samenwerkingsregio's). Er zijn artikelen over Rivus gepubliceerd op www.samenwerkenaanwater.nl (landelijke website over samenwerking in de afvalwaterketen)

In RIVUS verband is een Expertteam Communicatie gevormd dat zich bezighoudt met de uitvoering van het Communicatieplan 2013. Er zijn meerdere nieuwsbrieven opgesteld en de RIVUS website is ontwikkeld in eigen beheer.

Website

6. Financiën

Regelmatig vindt verantwoording van de financiën plaats in de Regiegroep. Over geheel 2013 is een Financiële verantwoording opgesteld (zie bijlage). Voor 2013 was € 150.000 euro begroot. Het boekjaar 2013 is afgesloten met een positief saldo, te weten € 12.900 (dit bedrag is incl. een reservering van € 5.250 om het begrotingstekort in 2015 te kunnen dekken).

7. Draagvlak en samenwerking

Om het samenwerkingsverband Rivus goed te laten functioneren wordt constant gewerkt aan het draagvlak. Daarbij kunnen de volgende zaken worden genoemd:

- De Trojka werkt iedere woensdag aan Rivus op locatie bij een van de partners. Tijdens deze werksessies worden de contacten met de partners verstevigd. Daarbij vinden zo mogelijk ook gesprekken plaats met de betrokken bestuurder, manager en rioleringsmedewerkers

- Er is een Personeelspool gevormd met ca. 90 deelnemers en een kennismakingsmiddag georganiseerd.
- Via de LinkedIn groep RIVUS worden discussies gestart, vragen gesteld en informatie doorgegeven.
- Kennisdeling vindt ondermeer plaats via de website en dropbox.

8. Risico's en risicomanagement

Wekelijks staat evaluatie op de agenda van de Trojka met aandacht voor de risico's, het draagvlak etc. De volgende zaken zijn geconstateerd:

Op bestuurlijk niveau is het draagvlak op dit moment voldoende; dat geldt nog niet voor de betrokkenheid van het management. Dit komt ondermeer omdat we via de bemensing van de expertteams en afvalwater teams, aan het verbreden zijn buiten de groep van de reguliere 'rioleurs' van de betrokken organisaties. Door de wijze van organisatie (Regiegroep op enige afstand) is er het risico dat er te weinig contact is tussen de Trojka en de Regiegroep. Tijdens de reguliere locatiebezoeken van de Trojka wordt hieraan extra aandacht besteed.

Veel RIVUS werkzaamheden gebeuren door de medewerkers van de RIVUS partners nog steeds naast het gewone werk. Overleggen zijn soms lastig te plannen. Niet iedereen kan voldoende tijd vrijmaken. Deze signalen worden zo snel mogelijk opgepakt en besproken met de leden van de Regiegroep. Vrijwel altijd wordt snel een oplossing gevonden. In de reguliere vergaderingen van de Regiegroep komt deze problematiek ook geregeld aan de orde.

9. Resultaten Expertteams

De belangrijkste resultaten in 2013 zijn behaald door de expertteams.

ET Verlengen levensduur.

Het onderzoek van dit expertteam gaat over de levensduur van objecten in de waterketen en het verlengen hiervan; ofwel de afweging tussen vervanging (= einde levensduur) of reparatie (= verlengen levensduur). In dit onderzoek is uitgezocht hoe (met welke werkwijze) die afweging het beste gemaakt kan worden en of dit besparingspotentieel heeft.

Die afweging werd tot nu toe vooral gemaakt op basis van de technische levensduur gerelateerd aan het geconstateerde schadebeeld. Vanaf nu vindt de afweging meer en meer plaats op basis van omgevingsfactoren en risico's. Er zijn werkwijzen ontwikkeld voor de levensduurverlenging van riolering, rioolgemalen, persleidingen en RWZI's. De werkwijzen gaan uit van het hanteren van risicoprofielen. De risico's bepalen in combinatie met de schadebeelden vervolgens het moment van vervanging. Door deze differentiatie in de werkwijze blijkt het mogelijk stelselobjecten later te vervangen, door het uitvoeren van deelreparaties.

Op basis van de kennis en ervaringen van de Rivus partners en vanuit globale berekeningen kan gesteld worden dat er voor de vrijval riolering en de rioolgemalen € 1,5 miljoen per jaar vanaf 2020 bespaard kan worden in plaats

van de geraamde € 0,75 miljoen in het regionaal feitenonderzoek. Dit biedt Rivus de mogelijkheid om op dit belangrijke onderdeel meer dan de afgesproken besparingsambitie te behalen.

De ontwikkelde werkwijzen worden de komende jaren gemonitord op werkbaarheid, efficiency en besparingsmogelijkheden. Hierdoor is de expertgroep in staat om de werkwijzen bij te stellen op basis van concrete ervaringen, om meer gedetailleerde berekeningen te kunnen uitvoeren om meer besparingspotentieel aan te kunnen tonen en om kennis en ervaringen te delen met partners en breder.

ET Renovatietechnieken

In dit onderzoek gaat het om de juiste keuze van de te nemen maatregel (op basis van de juiste criteria). Ervan uitgaande dat geen vervanging hoeft plaats te vinden, kan het vroegtijdig juist inschatten van de toe te passen maatregel tot een 50 % lagere geprognosticeerde investering leiden ten opzichte van het volledig vervangen van de rioolbuis. Dit leidt op korte termijn tot een reële besparing.

In dit onderzoek wordt een antwoord gegeven hoe die afweging het beste gemaakt kan worden en of dit besparingspotentieel heeft. Er zijn werkwijzen en producten ontwikkeld voor de afweging en toepasbaarheid van renovatietechnieken alsmede voor het besparingspotentieel

Op basis van dit onderzoek kan gesteld worden dat het besparingspotentieel benoemd in het regionale feiten onderzoek ook echt aanwezig is. Nog mooier, deze besparing wordt momenteel jaarlijks al behaald. Op basis van de na 2010 uitgevoerde en geprogrammeerde maatregelen is een besparing van € 0,56 miljoen per jaar vanaf 2020 reëel in plaats van de geraamde € 0,42 miljoen in het regionaal feitenonderzoek.

De komende jaren worden deze producten verfijnd en de werkbaarheid en de besparingen gemonitord. Het expertteam is dan in staat om de werkwijze bij te stellen op basis van concrete ervaringen, meer gedetailleerde berekeningen te kunnen uitvoeren om een groter besparingspotentieel aan te kunnen tonen en kennis en ervaringen te delen met partners en breder.

ET Dagelijks beheer, operationele kansen.

Er is een systematiek ontwikkeld om te komen tot het effectief verzamelen, toetsen, prioriteren en implementeren van operationele kansen in het dagelijkse beheer. Er is een processchema opgesteld en op de RIVUS website wordt een pagina ingericht waarop medewerkers operationele ideeën kunnen indienen en eerder ingediende ideeën kunnen inzien.

Het product is daarmee opgeleverd en wordt uitgezet onder de afvalwater-teams. Het expertteam blijft bestaan, maar wel met een andere bemensing. Het nieuw te vormen team doet aanbevelingen voor het invoeren van de “operationele kansen”. De verdere invoering wordt gecoördineerd door de regiegroep waarbij eventuele (financiële) middelen beschikbaar worden gesteld. Om kennisdeling te bevorderen wordt op de RIVUS website het personeelsbestand aangevuld met de aanwezige specialismen. Medewerkers worden vanuit het management aangemoedigd om hun bijdrage te leveren aan het indienen van operationele kansen.

ET Financiële systematiek.

Het product is nog niet geheel afgerond. Gedurende het traject is de opdracht min of meer verbreed en dat heeft tijd gekost.

Het gaat erom een betere financiële vergelijking te krijgen, niet alleen tussen gemeenten en waterschap, maar vooral ook tussen de gemeenten onderling. Want er zit per gemeente veel verschil in de financiële systematiek. Daarom is de financiële informatie per gemeente soms ondoorzichtig. Dat maakt het moeilijk om te onderzoeken welke gemeente een deeltaak het meest doelmatig uitvoert. Ook voor de financiële rapportage is eenduidigheid belangrijk. We willen namelijk kunnen zien of we de besparingen ook echt halen. Om daar een gefundeerd antwoord op te geven, moeten we vergelijkbare kostengegevens hebben. De gemeenten worden bezocht en doorgelicht. Zo wordt gebouwd aan een verbeterd financieel model. Alleen met een goed model kom je dicht bij de financiële werkelijkheid en kun je op basis daarvan goede conclusies trekken.

ET Communicatie

Belangrijkste taak van dit expertteam is het uitvoeren communicatieplan, o.a. nieuwsbrieven en aanleveren inhoud voor de website.

ET Systemkennis afvalwaterketen.

Het doel van de opdracht was om te komen tot eenduidig vastgelegde systeemkennis die toegankelijk is voor de RIVUS partners en om voorstellen te doen voor de wijze waarop de gegevens nu en in de toekomst beheert en actueel gehouden worden.

Er zijn invulformats en instructies opgesteld voor :

- een grafische kaart met de ligging van het afvalwatersysteem per zuiveringskring (voor bestuur, interne collega's, burgers, bedrijven etc.);
- een blokkenschema met alle bemalingsgebieden per zuiveringskring (voor de technet);

- Excel sheet met alle stelselkenmerken/zuiveringskring (voor de techneut).

Het product is gereed, goedgekeurd, en de afvalwaterteams zijn ermee aan het werk gegaan.

ET Visievorming Afvalwaterketen.

De opdracht is goedgekeurd en de bemensing is geregeld. De uitvoering van de opdracht is nog niet gestart.

10. Realisatie doelstellingen RIVUS

In de op 8 februari 2013 door alle RIVUS partners ondertekende bestuurlijke ambitieverklaring zijn voor Rivus de volgende doelstellingen vastgelegd:

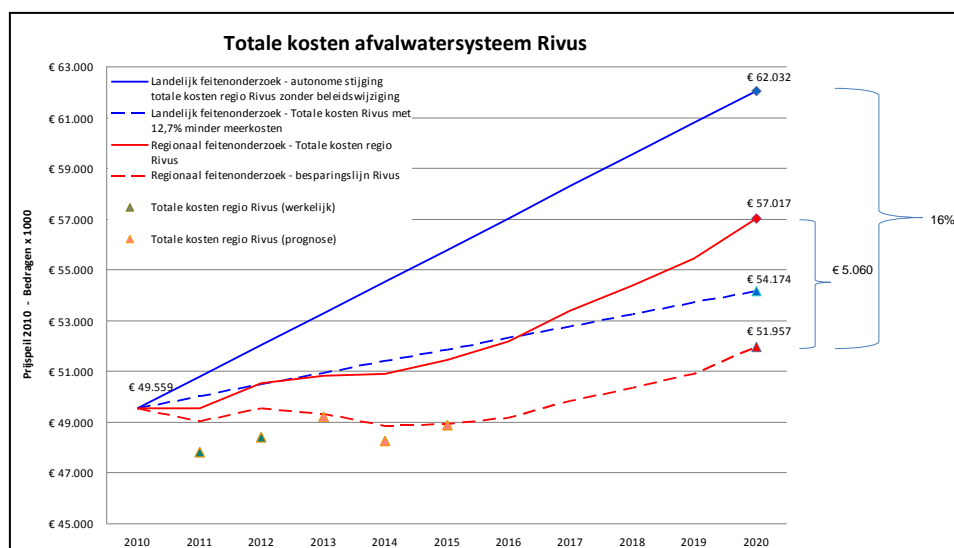
- een besparingsdoelstelling van 5,0 miljoen euro per jaar (minder meer) in 2020;
- het vergroten van de professionaliteit in het operationeel beheer van de afvalwaterketen;
- het laten afnemen van de kwetsbaarheid van de organisatie van het beheer van de afvalwaterketen;
- het realiseren van een duurzamere waterketen.

Terugkijkend op 2013 kan gesteld worden dat Rivus op koers ligt. Er wordt vol energie gewerkt aan de realisatie van de doelstellingen. Daarbij wordt een projectmatige aanpak gevolgd. De organisatiestructuur en de manier van werken staan garant voor het halen van de doelstellingen.

Conform planning zijn de expertteams aan het werk gegaan en hebben de meeste teams hun producten in 2013 opgeleverd. De producten gelden voor het gehele Rivus samenwerkingsverband. We merken dat partners nu al gebruik maken van de door de expertteams ontwikkelde producten. Zo vindt in de verschillende afvalwaterteams momenteel een gezamenlijke aanbesteding plaats voor reiniging, inspectie en het relinen van de riolering. Daarbij worden kosten bespaard en wordt optimaal gebruik gemaakt van de kennis bij de partners.

Financiële doelstelling

In de onderbouwing naar de Visitatiecommissie is ondermeer onderstaande figuur gepresenteerd en onderbouwd.

Rivus streeft naar de rode gestippelde lijn en zit daarmee beduidend lager dan de landelijke kosten(stijgings)lijnen. De werkelijke kosten voor de jaren 2011 en

2012 (de groene driehoekjes) zijn zelfs nog lager dan de besparingslijn van Rivus.

De werkelijke investeringen zijn behoorlijk lager dan de prognose doordat we steeds meer over gaan naar het "just in time" vervangen van onze assets in de afvalwaterketen. Ook worden steeds vaker renovatie- en reparatietechnieken (bv relinen) toegepast waardoor assets niet hoeven te worden vervangen. Relinen is de laatste jaren fors goedkoper geworden. Tot slot geldt dat er de laatste jaren meer "meegekoppeld" wordt met andere projecten in de stad. Hierbij wordt integraal gekeken naar de opgaven in het stedelijk gebied.

Overige doelstellingen

Wat betreft de monitoring van de overige doelstellingen beperken we ons, vooruitlopend op de landelijk te ontwikkelen methode, tot het gebruik van de 'blokjes'. In onderstaande figuur is voor 2013 te zien dat de verwachting voor 2020 conform de resultaten van de Expertteams (onderste gedeelte) op veel onderdelen hoger is dan de verwachting conform het RIVUS Plan van Aanpak (bovenste gedeelte)!

